

Mezinárodní únosy dětí

Abstrakt

Předkládaná disertační práce se zabývá problematikou mezinárodních únosů dětí, která je neustále narůstajícím fenoménem. Těžiště právní úpravy mezinárodních únosů dětí leží v Haagské úmluvě o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (dále jen Úmluva z roku 1980), která byla přijata již 25. října 1980 a v současné době k ní přistoupilo 98 států. Jedná se tak, minimálně z hlediska počtu signatářských států, o jednu z nejúspěšnějších mezinárodních smluv vůbec. I přes téměř čtyřicetileté výročí této úmluvy se stále objevují interpretační nejasnosti při její aplikaci. Úvodní část této práce se tedy zabývá zejména otázkami výkladu základních pojmů jako je obvyklé bydliště nebo právo péče o dítě, jakož i výkladu jednotlivých výjimek z povinnosti neprodlený návrat dítěte do státu jeho obvyklého bydliště nařídít. V této části je analyzována zejména judikatura soudů Spojeného království a Spojených států amerických, které rozhodují téměř 50 % všech případů mezinárodních únosů. V poslední době vzbudila mezi odbornou veřejností diskuze i rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva, který se odchýlil od svých dřívějších stanovisek. Autorka se tedy zamýšlí i nad otázkou, jaký má takový odklon a judikatura Evropského soudu pro lidská práva dopad na interpretaci Úmluvy z roku 1980.

Úmluva z roku 1980 není samozřejmě jediným právním nástrojem, který se touto problematikou zabývá. Některé státy jsou vázány vzájemnými dvoustrannými smlouvami nebo jinými multilaterálními dohodami, jako je tomu například u států latinsko-amerických. V rámci členských států Evropské unie se aplikuje nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti (nařízení Brusel II bis), které oblast mezinárodních únosů dětí a řízení o nich upravuje zejména ve svém článku 11. Předkládaná disertační práce se otázkám s Nařízením souvisejícím věnuje ve své druhé části. V současné době také probíhají práce na novelizaci těchto ustanovení, a jsou tak v rámci výkladu se současnou úpravou komparovány.

Český právní řád obsahuje pro řízení o mezinárodních únosech dětí zvláštní právní úpravu v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. V třetí části

práce je sledován vývoj právní úpravy včetně rozhodovací praxe českých soudů, ať již se to týká interpretace jednotlivých ustanovení Úmluvy z roku 1980 nebo nařízení Brusel II bis, nebo přístupu soudů k návratovému mechanismu vůbec. Je patrné, že poté, co byla v České republice zavedena pro tuto agendu centralizovaná jurisdikce, sleduje specializovaný soud v maximální možné míře cíle Úmluvy, tedy zajistit neprodlený návrat dítěte do státu obvyklého bydliště.

Cílem této práce je zhodnotit dosavadní fungování Úmluvy spolu s paralelně fungujícím Nařízením a poukázat na možné problémy, a to v kontextu judikatury Evropského soudu pro lidská práva a novelizace nařízení.